

Periodisme català que ha fet història – Autors diversos

La selecció que Josep Maria Casasús ha fet de vuitanta-tres peces periodístiques escrites des de 1833 fins a 1975 podria ser considerada a primer cop d'ull com una antologia dirigida a especialistes. Podria fins i tot rebre l'etiqueta apressada de llibre prescindible. *Periodisme que ha fet història*, però, és un document que haurien de llegir, consultar i fullejar, pel cap baix, tots els historiadors, filòlegs, polítics i escriptors del país. A continuació intentaré argumentar aquest entusiasme.

Ja des del primer text recollit, aparegut al diari *El Vapor* l'any 1833, la vinculació entre periodisme i literatura queda fora de dubte. Em refereixo a l'*Oda a la Pàtria*, de Bonaventura Carles Aribau, que ha servit per fixar el punt de partida simbòlic del moviment literari conegut com la Renaixença. A continuació el lector pot fer un tast dels articles de costums publicats per Robert Robert a *Un Tros de Paper*, o bé deixar-se sorprendre per un dels textos amb què Jacint Verdaguer es defensa de les acusacions d'exorcisme. Pel que fa al noucentisme -el gran forat negre de la literatura catalana d'aquest segle-, recordem que Carles Riba va assenyalar com a màxim exponent de la prosa les glosses d'Eugeni d'Ors i els articles de Josep Carner, tots dos autors -igual com el mateix Riba- representats a l'antologia. J. M. Casasús no ha oblidat tampoc les glosses satíriques de Rusiñol, el periodisme d'avantguarda de Sebastià Gasch, Josep Maria Junoy i Carles Sindreu, els articles mundans de Llorenç Villalonga, les *Converses filològiques* de Pompeu Fabra -publicades en forma d'article a *La Publicitat*- ni tampoc la modèlica prosa de Xammar, Foix, Trabal, Pla i Sagarra, que tant ha contribuït -sobretot la d'aquests dos darrers- a la formació del català actual.

Des del punt de vista de l'interès humà, el lector farà bé de no estalviar la lectura d'una de les poques entrevistes realitzades -no concedides- per Mercè Rodoreda, de l'article humorístic que C. A. Jordana va publicar a *Meridià* en un any tan poc propici a l'humor com el 1938, o el que Josep Maria Espinàs va escriure per al primer número del diari *Avui*, l'any 1976.

El lector que s'endinsi en aquest llibre per raons històriques obtindrà una recompensa poc freqüent: el contacte directe amb les fonts, que permet prescindir de les paràfrasis -tant sovint doctrinals-. Em refereixo, per exemple, al tan citat -però tan poc reproduït- enterviu a l'abat Escarré publicat el 1963 per *Le Monde*, o a un dels articles -civils i pacífics- que van comportar la condemna a mort de Carles Rahola. Les relacions entre una certa intel·lectualitat benintencionada i els interessos discrepants dels seus valedors es mostren amb transparència en l'article que Joan Maragall va escriure arran de la Setmana Tràgica, i que Prat de la Riba, aleshores director de *La Veu de Catalunya*, va preferir no publicar. Nacionalistes, feministes, catòlics i avantguardistes trobaran a les pàgines d'aquest llibre documents fundacionals amarats de la frescor reveladora que

proporciona el text original, sense detriment de la introducció contextualitzadora que Casasús ha escrit per a cada text.

Un llibre tan rodó, original i necessari no podia sinó despertar els recels d'una certa capelleta periodística. L'autor explica al pròleg que els articles són triats sobretot a partir de la repercussió que van tenir a Catalunya: qualsevol persona que conegui la història recent sap que no sempre el periodisme català s'ha pogut expressar en llengua catalana. No cal esquinçar-se les vestidures, doncs, pel fet que el llibre inclogui uns quants textos en castellà d'autors catalans com Jaume Balmes o Manuel Ibáñez Escofet, textos que no formen part de la literatura catalana, però sí de la història de Catalunya. Discutir si es pot fer periodisme català en castellà em sembla una d'aquelles qüestions ideals per als programes de debat televisiu, en què el que compta és discutir amb agror per no arribar enlloc. Al marge de bizantinismes estèrils, val la pena capbussar-se en aquest llibre singular que, en la mesura en què planteja la intersecció entre dos àmbits tan apassionants com l'evolució de la prosa catalana i la història recent del país, resulta un dels més llibres de referència més recomanables dels últims anys.